

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Duda Attila ügyvéd által képviselt I - II. rendű felpereseknek, a dr. Krusslák Katalin jogtanácsos által képviselt alperes ellen, kártérítés megfizetése iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2010. november 25. napján meghozott, 5.P.24.259/2008/13. számú ítélete ellen, az alperes részéről 14. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit pedig részben és akként változtatja meg, hogy az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét 295.756 (kétszázkilencvenötezer-hétszázötvenhat) forint tőkére és utána 2005. november 28. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatra, a háztartási kisegítői járadék összegét havonta 5.000 (ötezer) forintra, a gyógyszerköltséget pótló járadék összegét havonta 4.000 (négyezer) forintra, a 2010. november 30. napjáig lejárt járadék összegét 285.000 (kétszáznyolcvanötezer) forint tőkére, és utána 2008. május 1. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatra leszállítja. Az I. rendű felperes tartáspótló járadék és általános kártérítés iránti keresetét, valamint a II. rendű felperes nem vagyoni kártérítés iránti keresetét elutasítja. Az elsőfokú bíróság ítéletének az alperest keresetveszteség és perköltség megfizetésére, valamint a feljegyzett illeték és állam által előlegezett költség viselésére kötelező rendelkezéseit hatályon kívül helyezi, és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A Fővárosi Ítéltábla a felperesek, valamint az alperes fellebbezési eljárásban felmerült költségét 100.000-100.000 (százezer-százezer) forintban állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

## I n d o k o l á s

**M. G.**, az I. rendű felperes férje, a II. rendű felperes édesapja 2005. október 28-án idegenhibás közúti balesetet szenvedett, amit egy, az alperes által biztosított gépjármű okozott. **M. G.** a balesetben az életét veszítette. **M. G.** nyugdíjas volt, de rendszeresen folytatott előadóművészi tevékenységet, amiből jövedelme származott. Az I. rendű felperes egészségi állapota miatt halála előtt **M. G.** látta el a közepesen nehéz- és nehéz háztartási- és kerti munkákat. Az I. rendű felperes egészségi állapota férje halála után megromlott, férje elvesztését nem tudta feldolgozni, súlyos depresszióban szenved. Kapcsolatai beszűkültek, társaságba nem jár. Az I. rendű felperes rendszeres pszichiátriai kezelésre és gyógyszerek szedésére szorul. Az I. rendű felperes férjének halálakor már nyugdíjas volt, az I. rendű felperes azonban nyugdíjasként teljes állásban dolgozott zenetanárként. 2007. november 15. óta a munkakörét részmunkaidőben, félállásban látja el. A II. rendű felperes részéről a gyász feldolgozása megtörtént, esetében a szokásos gyászreakció zajlott le. Az alperes a felperesek kárait részben megtérítette, ennek keretében az I. rendű felperesnek 2.500.000 forint nem vagyoni kártérítést és 800.000 forint jogcím nélküli előleget, a II. rendű felperesnek 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést fizetett meg.

A felperesek a baleset miatt keletkezett vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítése iránt terjesztettek elő keresetet. Mindkét felperes nem vagyoni kártérítés, ezen felül az I. rendű felperes háztartási kisegítő költsége, gyógyszerköltség, keresetvesztés, valamint tartást pótló járadék vagy általános kártérítés megfizetésére tartott igényt. Előadták, hogy **M. G.** a nyugdíján kívül más rendszeres jövedelemmel is rendelkezett, amely jövedelemtől a férje halála miatt a felperes elesett. Kérték, hogy a bíróság kötelezze az alperest a perrel felmerült költségek viselésére.

Az alperes az ellenkérelmében elismerte a helytállási és teljesítési kötelezettségének a fennállását. Hivatkozott arra, hogy az általános kártérítés alkalmazásának törvényi feltételei nem állnak fenn, mert ha az I. rendű felperes jövedelme csökkent, akkor annak az összege kiszámítható. Vitatta, hogy az I. rendű felperes jövedelme férjének a halálával okozati összefüggésben csökkent. Álláspontja szerint az, hogy az I. rendű felperes részmunkaidőt választott a teljes munkaidő helyett, nem áll okozati összefüggésben a férje halálával. Vitássá tette, hogy **M. G.** a 70. életéve eléréséig folyamatosan rendszeres jövedelemre tett volna szert. Hivatkozott arra is, hogy az I. rendű felperes a jövedelemvesztés iránti igényét legfeljebb 2010. áprilisától érvényesítheti.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 2.500.000 forint nem vagyoni kártérítést, ennek 2005. november 28-tól számított törvényes mértékű kamatait, 2005. november 1-jétől havonta 20.000 forint járadékot, amiből 651.000 forint és ennek 2008. január 1-jétől számított törvényes kamata 15 napon belül egy összegben esedékes. Kötelezte az

alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 2005. november 1-jétől 2014. november 19-ig terjedő időre havonta 41.400 forint tartást pótló járadékot, amiből 2.525.400 forint és ennek 2008. november 1-jétől számított törvényes kamata 15 napon belül egy összegben esedékes. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 2010. április 1-jétől 2014. július 30-ig terjedő időre havonta 80.925 forint keresetveszteséget, amiből 647.400 forint és ennek 2010. július 1-jétől számított törvényes kamata 15 napon belül egy összegben esedékes. Kötelezte továbbá az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést és ennek 2005. november 28-tól számított törvényes kamatát, valamint a felpereseknek 315.000 forint + ÁFA perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Rendelkezett a feljegyzett kereseti illeték és az állam által előlegezett költség viseléséről. Ítéletének indokolásában úgy foglalt állást, hogy az I. rendű felperes nem vagyoni kárai 5.000.000 forint, a II. rendű felperes nem vagyoni kárai 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítéssel küszöbölhetők ki. Erre figyelemmel az alperest az I. rendű felperes részére további 2.500.000 forint, a II. rendű felperes részére további 1.000.000 forint megfizetésére kötelezte. Tényként állapította meg, hogy az I. rendű felperes a nehezebb háztartási munkákat a férje halála előtt sem volt képes elvégezni, azokat a férje látta el. Emiatt idegen munkaerőt kénytelen igénybe venni, ami költséggel jár. A háztartási kisegítő költségét mérlegeléssel havonta 15.000 forintban határozta meg. Gyógyszerszármazék címén havonta 5.000 forintot ítélt meg az I. rendű felperesnek. Az elsőfokú bíróság a csatolt iratok alapján igazoltnak fogadta el, hogy M. G. a nyugdíján felül havonta 82.884 forint rendszeres jövedelemmel rendelkezett, aminek a fele, 41.400 forint az I. rendű felperest illette meg. Álláspontja szerint erre a jövedelemre M. G. a 70. életéve betöltéséig szert tett volna. Mindezek alapján az alperest havonta 41.400 forint tartást pótló járadék megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság a perben beszerzett orvosi szakvéleményből azt a következtetést vonta le, hogy az I. rendű felperes a férjének halála következtében kialakult egészségi állapota miatt kényszerült a teljes munkaidős munkaviszonyát részmunkaidős munkaviszonyra cserélni. Emiatt az I. rendű felperesnek havonta 80.925 forint keresetvesztesége keletkezett, ami okozati összefüggésben áll a férjét ért balesettel. Erre figyelemmel kötelezte az alperest keresetveszteség megfizetésére az I. rendű felperes 68. életévének betöltéséig terjedő időre.

Az ítélet ellen, annak részbeni megváltoztatása érdekében az alperes terjesztett elő fellebbezést. Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítésének összegét 204.244 forintra, folyamatos járadékának összegét havonta 9.000 forintra, a lejárt járadék összegét 277.000 forintra kérte leszállítani, míg ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az I. rendű felperes nem vagyoni kárainak kiegyenlítésére 3.000.000 forint, a II. rendű felperes nem vagyoni kárainak a kiegyenlítésére 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés indokolt. Előadta, hogy a II. rendű felperes nem vagyoni kárait megtérítette, míg az I. rendű felperesnek 2.500.000 forintot teljesített. Rámutatott, hogy az I. rendű felperesnek 800.000 forint jogcím nélküli előleget is megfizetett, amiből 295.756 forint túlfizetés elszámolható a nem vagyoni kártérítésre. Okfejtése szerint az I. rendű felperes nem bizonyította, hogy minden háztartási munkát kizárólag a férje végzett el. A háztartási kisegítő

íránti követelést havonta 5.000 forint erejéig ismerte el. A gyógyszerköltséggel kapcsolatban kifejtette, hogy az orvosi szakvélemény csak a Zoloft és a Xanax alkalmazásának indokoltságát támasztotta alá. Ennek költségét havonta 4.000 forintban kérte megállapítani. Hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperest nem a férje tartotta el, ezért a tartást pótló járadék megállapításának a Ptk. 358. § (1) bekezdésében meghatározott feltételei nem állnak fenn. Érvelése szerint az I. rendű felperes nem bizonyította megfelelő módon azt, hogy a férje a nyugdíját meghaladó rendszeres jövedelemmel rendelkezett, sem azt, hogy ezt a jövedelemszerző tevékenységet 70 éves koráig tudta volna folytatni. Továbbra is vitatta, hogy az I. rendű felperes részmunkaidő választása és a férjének baleseti halála között okozati összefüggés áll fenn. Utalt arra, hogy a szakvélemény csupán annyit állapított meg, hogy az I. rendű felperes a munkáját teljes munkaidőben ereje megfeszítésével tudná ellátni.

A felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság helybenhagyására irányult.

Az alperes a fellebbezésében nem támadta az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetet elutasító, valamint az alperest az általa elismert követelés megfizetésére kötelező rendelkezéseit, ezért ezek a rendelkezések a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében első fokon jogerőre emelkedtek. Emiatt a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét kizárólag a fellebbezéssel támadott marasztaló rendelkezések tekintetében vizsgálta felül.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés részben megalapozott.

#### Nem vagyoni kártérítés:

A Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A Pp. 206. § (3) bekezdése értelmében a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok - elsősorban a felpereseknek az alperes által nem vitatott előadása - alapján helyesen állapította meg azt, hogy a felpereseket **M. G.** halála miatt olyan személyi hátrányok érték, amelyek kiküszöböléséhez nem vagyoni kártérítés szükséges és indokolt. Az elsőfokú bíróság helyesen tárta fel azoknak a nem vagyoni károknak a körét is, amelyek a felpereseket **M. G.** halála miatt érték.

Az ítéltábla jogi álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által a felperesek javára megállapított nem vagyoni kártérítés összege eltúlzott, nem áll arányban a felpereseket ért nem vagyoni károk jellegével, súlyosságával.

Az I. rendű felperes testi sérülést nem szenvedett el. A férje halála miatt súlyos pszichés egészségkárosodás érte, ami jelentősen megnehezítette a mindennapi életvitelét és a munkavégzését is. Ennek a személyi hátránynak a kiküszöböléséhez az ítéltábla megítélése szerint a Pp. 206. § (3) bekezdésének megfelelő okszerű mérlegeléssel, a baleset bekövetkezésekor fennállott ár- és értékviszonyok figyelembevételével 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés szükséges és indokolt. Ebből az alperes 2.500.000 forintot teljesített. Az I. rendű felperes a 2010. november 8-án kelt beadványában elismerte, hogy az alperes 295.756 forint túlfizetést teljesített. Ez az összeg az alperes fellebbezési kérelmének megfelelően elszámolható a nem vagyoni kártérítésre. Mindezek alapján az I. rendű felperes további, 204.244 forint nem vagyoni kártérítésre, és utána az esedékességtől számított törvényes mértékű késedelmi kamatra tarthat igényt.

A II. rendű felperes életkörülményeit édesapjának a halála annyiban befolyásolta hátrányosan, hogy ő nyújt segítséget az arra rászoruló I. rendű felperesnek, emiatt a korábbinál kevesebb szabadidővel rendelkezik. Az ítéltábla jogi álláspontja szerint ennek a hátránynak a kiegyenlítéséhez az alperes által már korábban teljesített 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés szükséges és elegendő. A II. rendű felperes ezt meghaladó nem vagyoni kártérítésre nem jogosult.

#### Háztartási kisegítő költsége és gyógyszerköltség:

A Pp. 164. § (1) bekezdése kimondja, hogy a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

Az I. rendű felperes kártérítés iránt terjesztett elő keresetet. A perben a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az I. rendű felperest terhelte kárai bekövetkezésének, a károk összegének, valamint a károkozó magatartása és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggésnek a bizonyítása.

A felperes nem bizonyította azt, hogy háztartási kisegítőt vett igénybe, sem pedig azt, hogy a háztartási kisegítő igénybevételével, valamint gyógyszerek vásárlásával költsége merült fel.

A Pp. 3. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésett voltának a jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás esetleges sikertelensége törvény eltérő rendelkezése hiányában a bizonyításra kötelezett felet terheli.

Ennek a törvényi rendelkezésnek az értelmében a költségek felmerülésének bizonyítatlanságát az I. rendű felperes terhére kellett értékelni. Emiatt az ítéltábla

az alperes marasztalására csak az alperes által elismert összeg, havonta 5.000 forint háztartási kisegítői költség és havonta 4.000 forint gyógyszerköltség erejéig látott lehetőséget.

Az I. rendű felperest a 2005. november 1. napjától 2010. november 30. napjáig terjedő időre, 61 hónapra 305.000 forint háztartási kisegítői költség, és 244.000 forint gyógyszerköltség, összesen 549.000 forint illeti meg. Ebből az alperes teljesített 264.000 forintot, így az I. rendű felperest további 285.000 forint lejárt járadék illeti meg.

#### Tartást pótló járadék és általános kártérítés:

A Ptk. 258. § (1) bekezdése szerint a baleset következtében meghalt személy által eltartottak olyan összegű tartáspótló járadékot igényelhetnek, amely szükségleteiknek - a tényleges, illetően az elvárhatóan elérhető keresetüket (jövedelmüket) is figyelembe véve - a baleset előtti életszínvonalon való kielégítését biztosítja.

Az I. rendű felperes férjének halálát megelőzően saját jövedelemmel, munkabérrel és nyugdíjjal rendelkezett. Ezért az alperes a fellebbezésében helytállóan hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes nem tekinthető olyan személynek, akit a balesetben meghalt **M. G.** eltartott. Emiatt az I. rendű felperes tartáspótló járadékra nem jogosult, az I. rendű felperes tartáspótló járadék iránti követelésének a jogalapja nem áll fenn.

A Ptk. 359. § (1) bekezdése értelmében, ha a kár mértéke - akár csak részben - pontosan nem számítható ki, a bíróság a károkozásért felelős személyt olyan összegű általános kártérítés megfizetésére kötelezheti, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas.

Az I. rendű felperes a perben általános kártérítésként azt a jövedelmet kívánta érvényesíteni, amire a férje tett volna szert abban az esetben, ha a balesetben nem hal meg, és amitől a férje halála miatt elesett.

A jövedelemveszteség miatt bekövetkezett kár mértéke - az elvesztett jövedelem összege - pontosan kiszámítható, ezért az általános kártérítés alkalmazásának a Ptk. 359. § (1) bekezdésében megszabott feltételei a perben nem álltak fenn, általános kártérítés megállapításának nem volt helye.

#### Jövedelemveszteség:

A Ptk. 355. § (4) bekezdése értelmében, kártérítés címén meg kell téríteni az elmaradt vagyoni előnyt is. Ilyen elmaradt vagyoni előny a károkozó magatartással okozati összefüggésben bekövetkezett jövedelemveszteség.

A Csjt. 27. § (1) bekezdése kimondja, hogy a házasság megkötésével a házastársak között a házassági életközösség idejére háztartási vagyontársaság keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik.

A Csjt. 28. § (1) bekezdése nem határozza meg különvagyonként a házastársak által a házassági életközösség fennállása ideje alatt munkával szerzett jövedelmet és nyugdíjat. Ennek következtében a házassági életközösség ideje alatt bármelyik házastárs által szerzett munkabér, munkával elért más jövedelem és nyugellátás a házastársak osztatlan közös tulajdonába kerül. Erre figyelemmel az egyik házastárs jövedelmének a házastársak által elért jövedelem egy főre eső átlagát kell tekinteni.

A kártérítés rendeltetése az, hogy a károsultat olyan helyzetbe hozza, mintha a károsító esemény nem következett volna be. Annak a megállapításához, hogy az I. rendű felperes jövedelme csökkent-e a férjének a halála miatt, az I. rendű felperes férje halála után megszerzett tényleges jövedelmének összegét kell összehasonlítani annak a jövedelemnek az összegével, amire az I. rendű felperes abban az esetben tett volna szert, ha a férje a balesetben nem hal meg. Ehhez azonban vizsgálni kell azt is, hogy mennyi lenne az I. rendű felperes jövedelme abban az esetben, ha a férje a balesetben nem halt volna meg. Ennek érdekében fel kell tárni azt, hogy mennyi jövedelmet ért volna el **M. G.** abban az esetben, ha életben marad, és ehhez képest mennyi lenne az I. rendű felperesre jutó átlagkereset. Ennek a tisztázására az elsőfokú bíróság nem folytatott le bizonyítást, ezért a jövedelemveszteségre vonatkozó döntése megalapozatlan. Ez a körülmény a bizonyítási eljárás kiegészítését teszi szükségessé.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 213. § (2) bekezdésének alkalmazásával részítéletet hozott, és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, míg az ítélet keresetveszteségre vonatkozó rendelkezését - a perköltség, a kereseti illeték és az állam által előlegezett költség viselésére is kiterjedően - a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Határozatának jellegére tekintettel a peres felek fellebbezési eljárásban felmerült költségét a Pp. 252. § (4) bekezdése alapján csupán megállapította.

A Fővárosi Ítéltábla meghagyja az elsőfokú bíróságnak, hogy a megismételt eljárásban a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően tájékoztassa az I. rendű felperest a jövedelemveszteség megtérítése iránti kereseti kérelemmel kapcsolatban őt terhelő bizonyítási kötelezettségről, és hívja fel az I. rendű felperest bizonyítási indítványainak előterjesztésére. Az indítványok előterjesztését követően a bizonyítási eljárást folytassa le, és tárja fel azt, hogy **M. G.** milyen összegű jövedelmet ért volna el a balesetet követő időszakokban abban az esetben, ha a baleseti halála nem következett volna be. Ennek tisztázását követően állapítsa meg, hogy mennyi lett volna az I. rendű felperesre jutó átlagjövedelem, és ezt vesse

össze az I. rendű felperes által elért tényleges jövedelem összegével. Csak mindezeket követően kerül az elsőfokú bíróság abba a helyzetbe, hogy megalapozottan állást tudjon foglalni abban a kérdésben, hogy az I. rendű felperesnek a férje halálával okozati összefüggésben keletkezett-e jövedelemvesztesége.

Budapest, 2012. január 20.

. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke, Dr. Lente Sándor s. k. előadó bíró, Dr. Csóka István s. k. bíró